

שכירות פועלים – חזרת בעה"ב

הלכו נותן להן שכרן משלם

תוס' - לא ימצאו עוד להשתכר וחייב משום גרמי

והקשו קצה"ח (סק"ב) ושער משפט (סא סק"ב) ועוד אחרונים הא המבטל כיסו של חבירו פטור

ותירצו דזהו רק בנזקי ממון אבל כאן בנזקי גופו חייב משום גרמי דשבת

אבל העירו דלא מחייב בדיני דגרמי אלא בנזק ולא בדי' דברים

עוד העיר קצה"ח דבחמרים ולא מצאו תבואה לא שייך שבת בבהמה

ואף שכתב דמשו"ה צריכין הלכו וכוונתו מדין קנין, אבל תוס' והרא"ש לא כתבו כן אלא אורחא דמילתא נקט

וגם תוס' לא הזכירו דהלכו הוי קנין [מח' מהר"ם שיף מחנ"א (שכירות פועלים ד) ורע"א]

וגם בשו"ת הרא"ש (קד ו) הוכיח מסוגיין דהלכו דחייב המצוה משום גרמי

וגם רע"א (עו.) ביאר בשיטת התוס' והרא"ש בדעת רבנן דרבי דוסא דהלכו לא הוי קנין והרישא הוא מטעם גרמי

וכ"כ במחנ"א (גזילה יא) מדין שבת, וגם חמרים שכר אדם חשיב כיון שזהו אומנותו כמו שע"י כליו מתקן מלאכתו

אכן בתרוה"ד (שיח) ורמ"א (רכז סל"ג) מבואר דדינו כשכר בהמה

וזהו לשון מגיה ברמ"א כאן (ס"א) מהטור שהשכיר חמור כו'

[וגם לענין מסדרין (צז סכ"ג) יש חילוק בין חמורו של חמר ובין כליו של אומן]

יצוין, שבמחנ"א (שכירות כ) סתר משנתו והוכיח מתוס' דחייב על שבת בהמתו כל היכא דלא משלם נזק

בנה"מ (סק"ג) תירץ דכוונתם דהוי גרמי דדבר האבוד, ודוחק וחסר מן הספר

וא"כ אינו אלא בשכירות פועלים

ובתרוה"ד (שח) ושו"ת מהר"ם מלובלין (ס"ס סא) מבואר דשייך גרמי של תוס' אף למי שאינו משכיר

ולכאורה גם עליו קשה שכירות חמור אי לא שייך דבר האבוד אלא בשכירות קרקע (ראה להלן)

כבר קדמם הפלפ"ח (שם אות ד) וחילק דהכא ה"י מוצא בודאי מי שישכירו משא"כ בשכירות בתים פטור דהוי מבטל כיסו

וכן יסד בשו"ת משאת בנימין (ס"ס כח) דריוח ברור כמאן דמנח בכיסו דמי ולא דמי למבטל כיסו של חבירו

וכע"ז כתוב במחנ"א (גזילה יא ורבית מא) נפש חיה ב"מ (עו:) וחשן אהרן כאן

וע' בשו"ת מהר"ם מרוטנבורג (ד"פ קמח) ורמ"א (שפו סס"ג), מיהו משמע דצריך שיהא גם ברור עתה שלא ימצאו עוד

[וע' בשו"ת רב פעלים (ח"ג חו"מ ח ד"ה ועוד)]

לפ"ז יש נפק"מ בין גרמי לדבר האבד היכא שיש ספק עתה שימצאו עוד ולא נמצאו

אכן הרמב"ן כתב דחייב משום דהלכו הוי קנין

אבל היכא שהפסידן ועיכבן עד שאין מוצאין להשתכר חייב מדין דבר האבוד אף בלא הלכו

ולא כתב מדין גרמי דלשיטתו בקו' דינא דגרמי אזיל דבשו"י טמון באש פטור אע"פ שחיובו דהמדליק ברור

אבל הרא"ש לשיטתו ב"ק (פ"ט יג) דטומן פטור מטעם אחר דלא עביד מידי

והוא מח' ראשונים בפירוש הירושלמי - ע' מאירי ב"מ (סח: ד"ה וכן אמרו) רמב"ן ונ"י שם (קד.).

ויש להסתפק היכא שמתחילה מסתבר היו מוצאין לשכור ועכשיו אינם מוצאין כלל האם חייב מדין דבר האבד

ואילו נקטינן שאינו חייב י"ל דזהו כוונת הרמב"ן שיש תרעומות במקום שאין משכירין פועלים

אולם נראה דמדין דבר האבוד הריהו חייב וכמו שיתבאר

כמה נפק"מ ביניהם

א) שמתחילה מסתבר היו מוצאין לשכור אבל אינו ודאי ועכשיו אינם מוצאין כלל

לפי הפלפ"ח הנ"ל פטור בעה"ב מדינא דגרמי, דדמי לחצר דקיימא לאגרא ולמבטל כיסו של חבירו

מ"מ נראה דבכה"ג יש תרעומת כמו א"ל בעה"ב ד' ואיהו א"ל ג' ואיכא דמתגרי בג' ואיכא דמתגרי בד'

וכמו בכל מבטל כיסו שיש לכל הפחות תרעומת כדאמרינן בירושלמי (בי"מ פ"ט ה"ג)

אבל לשיטת הרמב"ן ודעימיה מסתברא דחייב, דגם בכה"ג נחשב כדבר האבוד
וכ"מ בריטב"א בשם יש מוסיפין דסיפא לאו משום דהתחלת מלאכה עבדא קנין
אלא משום דיכלי למימר ליה אע"ג דמעיקרא לא הוינא משכחין לאיתגורי הוה טרחין ומשכחין בעוד שהלכנו למלאכתך

וכע"ז ברע"א (עו.) שיש נפק"מ בין הטעמים באם השער ד' והמיעוט נתגרו בגי
[וא"כ קשה למה לא פירש הרא"ש [ותוסי להנך דסי"ל כרמב"ן] סוגיין בכה"ג והלכו דוקא משום קנין
ושמעתי לתרץ ע"פ ביאורו של רע"א דרבנן דרבי דוסא ס"ל דהלכו לא הוי קנין]

(ב) עדיין זמן שכירות פועלים רק שהזל השער מחמת עצמו
פטור מדינא דגרמי, דבזה לא גרם להם היזק בדיבורא כיון דהיו מוצאין עדיין להשתכר,
ומה שהזל משמים אפסידו [וע' ביתרון האור (ב"מ פ"ו מ"ב)],
אבל מטעם דבר האבוד אף בכה"ג חייב [רע"א שם]
וממילא היכא שהזל השער ועכשיו כשחזר הבעה"ב אינם נשכרים, מדינא דגרמי אינו חייב אלא כפועל בטל לפי שער הזול
אבל מטעם דבר האבוד חייב כפועל בטל לפי שעת השכירות

(ג) יש ספק עתה שימצא עוד מי שישכירנו ולא הצליח

דמדינא דגרמי ליכא לחייבו דבשעה שחזר בו לא ברי הזיקא דשמא ימצא עוד להשתכר
וכמו שפטרנו מהר"ם מרוטנבורג ורבינו ירוחם הנ"ל בשמא יוכל ראובן להלוותם לאחרים ברבית ע"ש
וכ"מ מרע"א שם שכתב דהוי מדינא דגרמי שידע מיד שאח"כ לא יכולים להשתכר
אבל מטעם דבר האבוד נראה דגם בכה"ג חייב דהא הפסידו

מיהו היכא שלא ידוע בשעה שחזר בו אי שייך עוד להשתכר ושוב נתגלה שכבר עבר זמן השכירות לגמרי, נראה דגם מטעם דינא דגרמי חייב
דאיגלאי מילתא דהיה ברי הזיקא אז

ודברינו אמורים רק בשהיה שייך לו למצוא עוד להשתכר כמו שבאמת מצאו פועלים אחרים רק דפועל זה מיהא לבסוף לא הצליח

(ד) יש הכחשה ביניהם אי מצי למצוא עוד להשתכר

דהנה בחזרת פועלים בדבר האבוד דייק הריטב"א (ב"מ עו : הובא בקצה"ח סק"ב) מלשון אומרין לו צא ושכור מאלו
שעל הפועלים להראות ולברר דאיכא פועלים לשכור ואי איכא טענה וכפירה בזה בין בעה"ב לפועלין על הפועלים להביא ראיה
דאף שהוא ספק מ"מ מוציאין מהם ממון דאין להם לחזור אא"כ שיכולים לברר שיש פועלים לשכור
ונראה דה"ה בחזרת בעה"ב לשיטת הרמב"ן ודעימיה דחיובו מטעם דבר האבוד, חייב בעה"ב כל זמן שלא יוכל לברר שיש פועל מקום להשתכר
[ויש לדחות דהריטב"א לשיטתו אזיל שהוא מטעם ערב]

משא"כ לשיטת התוס' דמדינא דגרמי הוא פטור דספק הוא והממע"ה

[אגב בערוה"ש (ס"ב) פסק שאם הפועלים אומרים שהיה להם בשעה ששכרן מקום אחר להשכיר את עצמן והבעה"ב מכחיש אותם, על הפועלים להביא ראיה כדון מוציא מחבירו
ואם לא הביאו ראיה, נשבע הבעה"ב היסת ונפטר
לשיטת הערוה"ש שם שהחייב הוא מדינא דגרמי, פשוט דבספק כהאי גוונא פטור דהממע"ה

אולם יתכן שכן הדין גם לשיטת הרמב"ן וריטב"א, די"ל דלא דמי להיכא שיש הכחשה אי מצי למצוא עוד להשתכר

דשאני התם דבודאי היו יכולים להשכיר את עצמן אמש ולכן אין לבעה"ב לחזור אא"כ שיש להם מקום אחר להשתכר כדפרישית

משא"כ הכא שיש הכחשה ביניהם אם יכולים היו להשכיר את עצמן אמש, וחלוקים בזה גופו אי הוי דבר האבוד, אפשר דבכה"ג לכ"ע אמרינן דהממע"ה]

(ה) גובה מן היורשים

להכרעת הש"ך (שפו סק"א) דגרמי אינו אלא קנסא דרבנן ולא קנסו בנו אחריו, לתוסי אם מת בעה"ב אחר שחזר בו אין גובין מן היורשים
משא"כ בחיוב דדבר האבוד כתב הריטב"א (עח.) דגובה מיורשים אם הניח להם אחריות נכסים [וע' בחזו"א (ב"ק כג לו)]

מיהו הריטב"א לשיטתו דחיוב דבר האבוד הוא מדין ערב וא"כ ודאי ממון גמור הוא וגובה מיורשים

אבל לשאר ראשונים יש להסתפק אי הוי מדינא מתקנת חכמים או מקנסא

נמצא שיש הרבה נפק"מ בין הטעמים, ובכולם מטעם דינא דגרמי פטור ומטעם דבר האבוד חייב

מחבר (ס"ב) אם היו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים כלל ה"ז דבר האבוד

בסמ"ע (סק"ח) פירש וחייב מדינא דגרמי

אבל קצה"ח ורע"א כתבו דמשמע כרמב"ן

מ"מ יתכן דהמחבר סובר גם טעם דגרמי אלא דטעם דדבר האבוד חייב גם על הוזהל השער משא"כ גרמי כמ"ש רע"א (עו).

בקצה"ח (סק"ב) הביא מתשובת מהר"ם דבכה"ג פטור ומספיקא לא מפיקין ממונא

לענ"ד לא אמרינן קים לי כיחיד במקום שרבים (תוס' רמב"ן רשב"א ריטב"א רא"ש מאירי טור וני"י) חולקים

ואף דנפיש חיליה דמהר"ם כמ"ש הקצה"ח, ושו"ת המהרשד"ם (יו"ד קסו) ס"ל דבכה"ג יכולין לומר קים לי אפילו כיחיד

המהרשד"ם יחיד בדבר זה

סוגיא דעלמא לא אזלא הכי ולא ראיתי לתופסי דגל הקי"ל משתמשים בזה בתשובותיהם [כנה"ג (כה הגהב"י טז)]

וכן המנהג פשוט מדורי דורות

[לדוגמא בשו"ת חקרי לב (חו"מ ח"א קלה ד"ה את) דנקט בפשיטות דאין לומר קי"ל כמהר"ם במקום שהוא יחיד בדבר]

שו"ר שכ"כ בתהלה לדוד (קמד)

בפרט שכן פסקו בעלי הש"ע

וגם בקצה"ח (ססק"ג) עצמו הביא תשובת מהר"ם כדעת התוס' והניח בצ"ע

ולענ"ד י"ל סתירת מהר"ם דכוונתו לאוקימתא ראשונה הפשוטה שבגמ' דאטעו פועלים אהדדי ובכה"ג פטור דאינו ריוח ברור

וזהו שנקט סתם לשון הטעו, וגם לא הביא הברייתא דקתני להדיא בעה"ב הטעה אותן כו'

יש להסתפק אם דין דבר האבוד שייך גם בשכירות מטלטלין וקרקע, והיינו בשחזר בהם השוכר והיו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים האם הוא חייב

בשלמא לשיטת התוס' שחיוב החזרה הוא מטעם גרמי, בודאי אין חילוק, דכל שהריוח ברור דהמשכיר היה מוצא מי שישכיר חפצו הוי גרמי וחייב

אבל לשיטת הרמב"ן שהוא מטעם דבר האבוד, אפשר דרק בשכירות פועלים תקנו כן או שיש אומדנא שבכך מחייבין עצמן, ולא בשכירות ממון

ואת"ל שהוא פטור, נמצא עוד נפק"מ בין הטעמים, וכאן הנפק"מ הוא להיפך, דמטעם גרמי חייב ומטעם דבר האבוד פטור

אולם נראה דמסתמת המחבר משמע דדין זה קאי גם על ציור דחמרים הני"ל (ס"א)

והיינו שאם היו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים נותן להם שכרם כפועל בטל, גם על חלק שכירות של החמור

הרי דגם בשכירות מטלטלין יש חיוב דבר האבוד, לפי הבנת הפוסקים הני"ל בדעת המחבר שמדין דבר האבוד הוא דחייב

[ודוחק לומר דתקנו כן רק היכא שהשכירו פועלים ביחד עם שכירות המטלטלין]

שכירות בתים ובהמות

אם השוכר לא הודיעו אינו יכול לצאת אלא יתן שכר [מחבר (שיב ס"ז)]

מקום שיש להם ר"ה קבוע לשכירות הבתים ואחר שכלתה השנה נשאר בבית חדש א' אין לצאת עד תשלום שנה שני' [שם (סי"ד)]

והקשה השער משפט (שם) הא אינו אלא גרמא

ותירץ בנחלת צבי (שם) ע"פ הפלפ"ח הני"ל דהיכא דברי מקרי גרמי

משמע מדבריהם דחיוב דבר האבוד לא שייך אלא בפועלים

ובשלמא אי הוי תקנה י"ל דבכה"ג לא תקנו [שו"ר שכ"כ בדברי גאונים (קד יט) בדעת השע"מ]

אבל אי הוי אומדנא שמחייבין עצמן וכן לסברת ריטב"א (עג.): דהוא מדין ערב ה"נ נימא כן

ואפשר דשאני התם שלא הבטיחו בפירוש [וכ"כ בדברי גאונים (קד יט)]

ועוד י"ל עפמ"ש בשו"ת חת"ס (חו"מ קעח) דהריטב"א מיירי רק בהפסדו ברור

שו"ר שבמשפט שלום (קעו סי"ד) תירץ שחייב מדין ערב כריטב"א [וע' בשו"ת מהרש"ם (ח"א עז) דלא קיי"ל כריטב"א]

וכן בערך ש"י (שיב סי"ד) תירץ כן ע"פ הריטב"א או מדין תקנה

וע' בר' פרץ ב"מ (עח: סד"ה א) דמשמע דשייך דין דבר האבוד גם בשכירות מטלטלין

עוד תירץ במשפט שלום שם שחייב דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם שצריך להודיעו

וע' בשו"ת מהרש"ג (ח"ג קו ב) ביאור אחר

חתן אחד בליקוואוד הזמין זמר מסוים עבור חתונתו לפני חודשיים, ובקש ממנו לסדר ולהזמין מוסיקאי לנגן כי כן הדרך שהרבה פעמים מומחה אחד מזמין את השני עבור החתנים, וכן עשה. שוב בקש אחד להזמין המוסיקאי לאותו לילה, והלה סירב בגלל שהוא כבר הוזמן ואינו פנוי. שבוע לפני החתונה התקשר המוסיקאי עם הזמר לאשר הזמנת אותו הלילה, והשיב לו בהתנצלות, תסלח לי, אבל מיד אחרי שהזמנתיך החתן חזר בו מהזמנתי ושכחתי להודיעך. ונתגלה גם שהחתן השני שבקש להזמין המוסיקאי היה אותו חתן הראשון. האם חייב הזמר דמי המוסיקאי דמי פועל בטל.

כנראה, דזה תלוי במח' התוס' ורמב"ן הנ"ל, דלפי התוס' שהחיוב מטעם גרמי, גם בכה"ג היה ברי היזקא וחייב הזמר, אבל לפי הרמב"ן שהחיוב מטעם דבר האבד, מסתבר שלא תקנו חיוב דבר האבד אלא על המשכיר והשוכר, אבל כאן שהזמר לא היה אלא שלוחו של החתן [ולא קצץ עם החתן אלא מה שהמוסיקאי לוקח], אין לחייבו, [וגם א"א לחייב את החתן כי היה אונס שסמך על הזמר להודיע את המוסיקאי כנהוג, ועוד דהחתן גופו בקש אח"כ להזמין המוסיקאי].

נמצא עוד נפק"מ בין התוס' ובין הרמב"ן, דמטעם גרמי חייב ומטעם דבר האבוד פטור.

אמנם בנוגע לנידון הנ"ל, יש לצדד דגם לתוס' פטור, דאפשר שהזמר חשיב כשווג מאחר ששכת, וכבר נחלקו האחרונים אי שכחה חשיב כפשיעה [עמ"ש לעיל (רצא ס"ז אות ה?)], ואין חיוב גרמי אלא בפשיעה, וזה תלוי גם במציאות אם היה יכול הזמר להודיעו מתחילה ופשע.

ואם נשכרים בפחות משלם הפחת. פירש הסמ"ע (סק"י) שר"ל מה שנשכרין היום פחות מאמש משלם לו לפי ערך כפועל בטל ע"פ שכירות של אמש. והקשה עליו הש"ך (סק"י) דמה ענין כפועל בטל לכאן דהא כיון שנשכרים בפחות ועושים מלאכה צריך להשלים להם כל הפחת, ואולי ס"ל דמ"ש המחבר ואם נשכרים בפחות כו' ר"ל שאם היה מי ששכרן היו נשכרים בפחות ובאמת אינן נשכרים, אבל באמת זה אינו, גם לישנא דמשלם הפחת לא משמע הכי אלא כדפירש' עכ"ל. הרי שפירש הש"ך דעכשיו הוזלה המלאכה וכיון שנשכרים בפחות ועושים מלאכה צריך להשלים להם כל הפחת.

ומה שביאר בדעת הסמ"ע שאם היה מי ששכרן היו נשכרים בפחות ובאמת אינן נשכרין, קיצר במקום דהו"ל לפרש, דמהו לפ"ז כוונת המחבר במש"כ משלם הפחת, דאם הכוונה כל שכירות של אמש שהרי הפסידו הכל שהיום אינם נשכרים, א"כ מאי נפק"מ שהיום נשכרים בפחות, והוא ממש אותו דין שכתב המחבר לפני זה שאם היו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים כלל הרי זה כדבר האבוד להם ונותן להם שכרם כפועל בטל. וכנראה דמשלם הפחת ר"ל כפי ערך הסכום הפחות שנשכרין עכשיו, דמשלם כפועל בטל לפי סכום הפחות. אמנם צ"ב הטעם, וגם לא ביאר לפ"ז סיום דברי הסמ"ע ע"פ שכירות של אמש.

בקצה"ח (סק"ד) פירש דברי הסמ"ע באופן אחר, דמיירי שלא הוזלה המלאכה אלא שלא מצאו מלאכה כבידה זו שנשכרין לה אמש אלא קלה מזו, ומשום הכי נשכרין לה בפחות, ובזה משלם כפועל בטל על פי שכירות של אמש דהיינו מכבידה לקלה.

ואף דיפה פירש, וכן הוא ההלכה, עכ"ז צריך ביאור למה נטה הסמ"ע מלפרש דברי המחבר כפשוטם וכמו שביאר הש"ך. ובפרט דבסיפא גבי הלכו הפועלים כאשר כתב המחבר ואם אינם מוצאים להיות נשכרים אלא בפחות כו' שם ביאר הסמ"ע (סק"ג) ממש כמ"ש הש"ך כאן, וא"כ למה לא פירש הסמ"ע גם דברי המחבר אלו שברישא כן. ומאידך, לפי ביאורו של הקצה"ח דמשלם כפועל בטל מכבידה לקלה, היה לו להסמ"ע לפרש כן גם הסיפא. וא"כ איפוא מה הכריח הסמ"ע לשנות פירושו בדנינים הדומים אלו.

והנה כבר הבאנו (לעיל אות ?) מרע"א דבהוזל פטור מדינא דגרמי, וא"כ ממה שפירש הש"ך דעכשיו הוזלה המלאכה וצריך להשלים להם כל הפחת, הרי מוכח שגם הש"ך ס"ל בדעת המחבר דחיובו מדין דבר האבוד, וכמ"ש לעיל (אות ?).

אבל הסמ"ע ע"כ לא היה יכול לפרש דברי המחבר כן כהש"ך, דלשיטתו הנ"ל אזיל דהחיוב מדינא דגרמי ולא מדין דבר האבוד, וא"כ אינו חייב בהוזל וכמ"ש רע"א. ולכן הוצרך לפרש ריש דברי המחבר באופן אחר.

וממילא שפיר י"ל בכוונת הסמ"ע כמו שהעמיד הש"ך את דבריו דמיירי בשאכן אינן נשכרים היום, אבל מאחר שהוזלה המלאכה משלם לו כפועל בטל לפי ערך שעת הזול, וזהו מש"כ המחבר משלם הפחת והיינו לפי ערך הפחות, דלשיטת הסמ"ע שהחיוב מדינא דגרמי, אילו היו נשכרים היום אינו חייב עבור ההזלה כמ"ש רע"א הנ"ל, וא"כ עכשיו שאינם נשכרים אינו חייב לשלם כפועל בטל אלא לפי ערך שעת הזול, ומה שסיים הסמ"ע ע"פ שכירות של אמש ר"ל כפי המלאכה והשעות דשכירות של אמש על דרך הקצה"ח הנ"ל, ודו"ק.

אבל בסיפא דמיירי בשהלכו הפועלים, והחיוב משום דהוי קנין התחלת מלאכה, אז חייב לפי סכום ששכרן אפילו בשהוזלה, וא"כ לא שייך לפרש דמשלם להם הפחת היינו כפי ההוזלה, ולכן הוצרך לשנות פירושו שם דמיירי בשהשכירו נפשם לאחרים ומשלם מה שפחתו להן אחרים. וא"ש כמין חומר.

ונראה שגם הש"ך הבין כן בכוונת הסמ"ע, אבל כתב ע"ז דזה אינו, דס"ל לש"ך דחיובו מדין דבר האבוד וחייב גם עבור ההזלה כנ"ל, ובכה"ג שאינם נשכרים חייב כפועל בטל כפי קציצת השכירות מעיקרא ולא רק כפי שעת הזול. באופן שמח' הסמ"ע והש"ך בפירוש דברי המחבר תלויה אם החיוב מדין גרמי או דבר האבוד.

ואם הלכו אע"פ שלא היו מוצאים כו'. דהתחלת מלאכה הוי קנין ולכן אפילו אם לא הפסידם חייב מחמת קנין השכירות, אפילו דליכא גרמי ודבר האבוד. וביאר החזו"א (ב"ק כג לו) ששכר זה הוא שכר פועל ממש ולא גרמי, ולכן צריך לשלם דוקא במעות ואינו יכול לסלקו במטלטלין וכמ"ש הש"ך (שלו סק"ד), ואם מת בעה"ב גובין מיורשיו אם הניח אחריות נכסים, ועובר בבל תלין. אבל בלא הלכו דהחיוב הוא מצד דבר האבוד, שהוא מטעם תקנה וכל שכן אם הוא מטעם גרמי, יכול לשלם בשוה כסף ואינו עובר בבל תלין, [וע' בגידולי שמואל (ב"מ קיא. ד"ה והנה אם)].

וכתב הש"ך (סקי"ב) וה"ה אם שאר פועלים נשכרים בג' והוא שכן בד' כו' צריך ליתן להם כפועל בטל לפי התנאי הגדול שפסק עמהם או ישכירו עצמם כשאר פועלים והוא ישלים להם כתנאי שפסק עמהם. והחידוש בזה הוא דאף שפסיקתו היתה למעלה מהשער ועדיין הם מוצאים להשכיר כפי השער מ"מ הוא חייב כפי הפסיקה.

מדברי המחבר משמע דחוץ מדבר זה שלא היו מוצאין אמש להשתכר כפי ששכרם בעה"ב זה אין חילוק בין הלכו ללא הלכו, וכע"ז כתוב בסמ"ע (סקי"ב). לכאורה זהו ראייה דהחיוב בלא הלכו הוא משום דבר האבוד, דלפי הטעם דגרמי יש עוד נפק"מ, כגון שבשעה שחזר בו בעה"ב יש ספק שמא יצליח עוד הפועל למצוא מי שישכירנו ולא הצליח, דמדינא דגרמי ליכא לחייבו דבשעה שחזר בו לא ברי הזיקא דשמא ימצא עוד להשתכר כדפרישית (לעיל), ואילו מטעם התחלת מלאכה נראה דבכה"ג חייב דהא הפסידו. וכן יש נפק"מ היכא שיש הכחשה ביניהם אי מצי למצוא עוד להשתכר, דמדינא דגרמי הוא פטור דספק הוא והממע"ה כדפרישית, ואילו מטעם התחלת מלאכה חייב דאין לו לחזור כל זמן שלא יוכל לברר שיש לפועל מקום להשתכר. אע"כ דחיובו דלעיל הוא משום דבר האבוד וגם בהנך גווני חייב אף דלא הלכו כדפרישית.

ואם אינם מוצאים להיות נשכרים אלא בפחות כו'. כמו הדין שכתב לפני זה בשהיו נשכרים אמש ועכשיו אינם נשכרים כלל אפילו בלי הלכו.

אולם בסמ"ע (סקי"ג) פירש כאן הן ישכירו נפשם לאחרים למלאכתן ומה שיפחתו להן אחרים צריך בעה"ב זה שחזר בהן למלאות שכירתן כשיעור ששכר אותן. לא הזכיר שמשלם לו לפי ערך כפועל בטל, אלא דצריך בעה"ב למלאות שכירתן לגמרי, דלא שייך כאן כפועל בטל כיון שהם נשכרים לאחרים ועושים מלאכה ואינם יושבים בטלים כסברת הש"ך הנ"ל.

אבל קשה הא לעיל (סק"י) פירש דמש"כ המחבר משלם הפחת היינו דמשלם לו לפי ערך כפועל בטל, וצ"ב למה שינה כאן פירושו מדלעיל, דכמו דלעיל ביאר הש"ך את דבריו דר"ל שאם היה מי ששכרן היו נשכרים בפחות ובאמת אינם נשכרים כמו כן היה יכול לפרש כאן, ואי נמי כביאורו של קצה"ח (סק"ד) דמיירי שלא מצאו מלאכה כבידה זו שנשכרין לה אלא קלה מזו ומשלם כפועל בטל מכבידה לקלה כמו כן היה יכול לפרש כאן.

אלא נראה שהוא ראה לביאורנו הנ"ל דמיירי בשאינן נשכרים היום אבל מאחר שהוזלה המלאכה משלם לו כפועל בטל לפי ערך שעת הזול, דזהו שייך רק התם דלא הלכו וכל החיוב הוא רק מדינא דגרמי לשיטת הסמ"ע, ולכן אינו חייב עבור ההזלה כמ"ש רע"א הנ"ל, אבל כאן דמיירי בהלכו והחיוב משום דהוי קנין התחלת מלאכה, אז חייב לפי סכום ששכרן אפילו בשהוזלה, וא"כ לא שייך לפרש דמשלם להם הפחת היינו כפי ההוזלה, ולכן הוצרך לשנות פירושו כאן דמיירי בשהשכירו נפשם לאחרים ומשלם מה שפחתו להן אחרים, וכן להיפך לא היה יכול לפרש לעיל כמו שפירש כאן שהשכירו נפשם לאחרים ומשלם מה שפחתו להן דלעיל שחיובו הוא רק מדינא דגרמי הוה פטור דאינו חייב עבור ההוזלה, ודו"ק.

ואפשר דזהו מש"כ בסמ"ע (סקי"ב) שאין חילוק בין הלכו ללא הלכו אלא כו' שהיו שוכרים אחרים בפחות, דלכאורה תמוה דגם בשוכרים אחרים בפחות דינם שוה לשלם הפחת, ואפילו את"ל כקצה"ח הנ"ל דשהיו שוכרים אחרים בפחות ר"ל שלא מצאו מלאכה כבידה זו שנשכרין לה אמש אלא קלה מזו ומשלם כפועל בטל על פי שכירות של אמש דהיינו מכבידה לקלה, גם בזה דינם שוה לשלם הפחת, אע"כ כדברינו, דבלא הלכו ושוכרים אחרים כפי ההוזלה פטור, ואילו בהלכו חייב, כדפרישית, ולמד את זה מדברי המחבר כאן שלפי הבנת הסמ"ע המחבר הביא ב' חילוקים בין הלכו ללא הלכו. [ואפשר שיש לדחות דכוונתו כהש"ך ששאר פועלים נשכרים בג' והוא שכרן בד', אמנם איך מסיים על זה הסמ"ע וכנ"ל, מאחר שלא הזכיר לעיל חלוקה זו].

אולם לפי הש"ך הדין שבכאן לשלם הפחת הוא כמו הדין שכתב המחבר בסמוך אצל לא הלכו לשלם הפחת, וכן מורה פשטות לשון הש"ע שבשניהם הדין שוה, על אף שבכאן שינה לשונו קצת לכתוב ואם אינם מוצאים להיות נשכרים אלא בפחות, דמשמע שמצאו לשכור, וממילא נמצא עוד משמעות דכוונת המחבר הוא מטעם דבר האבוד ולא מטעם גרמי.